

الْمَرِّ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ وَالَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ
 رَبِّكَ الْحَقُّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ (1) اللَّهُ
 الَّذِي رَفَعَ السَّمَاوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا ثُمَّ اسْتَوَى
 عَلَى الْعَرْشِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي
 لِأَجَلٍ مُّسَمًّى يُدَبِّرُ الْأَمْرَ يُفَصِّلُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ
 بِلِقَاءِ رَبِّكُمْ تُوقِنُونَ (2) وَهُوَ الَّذِي مَدَّ الْأَرْضَ وَ
 جَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْهَارًا وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ
 جَعَلَ فِيهَا زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ إِنَّ فِي
 ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ (3) وَفِي الْأَرْضِ قِطْعٌ
 مُّتَجَاوِرَاتٌ وَجَنَّاتٌ مِنْ أَعْنَابٍ وَزَرْعٌ وَنَخِيلٌ
 صِنَوَانٌ وَغَيْرُ صِنَوَانٍ يُسْقَى بِمَاءٍ وَاحِدٍ وَنُفِصِّلُ
 بَعْضَهَا عَلَى بَعْضٍ فِي الْأَكْلِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ

لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ (4) وَإِنْ تَعْجَبَ فَعَجَبٌ قَوْلُهُمْ أَ إِذَا
كُنَّا تُرَابًا أَوْ إِنَّا لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا
بِرَبِّهِمْ وَأُولَئِكَ الْأَغْلَالُ فِي أَعْنَاقِهِمْ وَأُولَئِكَ
أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ (5) وَ
يَسْتَعْجِلُونَكَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ وَقَدْ خَلَتْ مِنْ
قَبْلِهِمُ الْمَثَلَاتُ وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ لِلنَّاسِ عَلَى
ظُلْمِهِمْ وَإِنَّ رَبَّكَ لَشَدِيدُ الْعِقَابِ (6) وَ يَقُولُ
الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ لَا نُزِّلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ إِنَّمَا أَنْتَ
مُنذِرٌ وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ (7)

A. L. M. R. These are the verses of the book: that which hath been revealed unto thee from thy Lord is the truth; but most men believe not. Allah is He who raised the heavens without any pillars that ye can see; then he established Himself on the throne; He has subjected the sun and the moon! Each one runs (its course) for a term appointed. He doth regulate all affairs, explaining the signs in detail, that ye may believe with certainty

~~~~~

in the meeting with your Lord. And it is He who spread out the earth, and set thereon mountains standing firm and (flowing) rivers: and fruit of every kind He made in pairs, two and two: He draweth the night as a veil over the day. Behold, verily in these things there are signs for those who consider! And in the earth are tracts (diverse though) neighbouring, and gardens of vines and fields sown with corn, and palm trees - growing out of single roots or otherwise: watered with the same water, yet some of them We make more excellent than others to eat. Behold, verily in these things there are signs for those who understand! If thou dost marvel (at their want of faith), strange is their saying: "When we are (actually) dust, shall we indeed then be in a creation renewed?" They are those who deny their Lord! They are those round whose necks will be yokes (of servitude): they will be companions of the fire, to dwell therein (for aye)! They ask thee to hasten on the evil in preference to the good: yet have come to pass, before them, (many) exemplary punishments! But verily thy Lord is full of forgiveness for mankind for their wrong-doing, and verily thy Lord is (also) strict in punishment. And the Unbelievers say: "Why is not a sign sent down to him from his Lord?" But thou art truly a warner, and to every people a guide.

۱۔ ل۔ م۔ ر، یہ کتاب الہی کی آیات ہیں، اور جو کچھ تمہارے رب کی طرف

سے تم پر نازل کیا گیا ہے وہ عین حق ہے، مگر (تمہاری قوم کے) اکثر لوگ

مان نہیں رہے ہیں۔ وہ اللہ ہی ہے جس نے آسمانوں کو ایسے سہاروں کے بغیر

قائم کیا جو تم کو نظر آتے ہوں، پھر وہ اپنے تخت سلطنت پر جلوہ فرما ہوا، اور

اُس نے آفتاب و ماہتاب کو ایک قانون کا پابند بنایا۔ اس سارے نظام کی ہر چیز ایک وقت مقرر تک کے لیے چل رہی ہے اور اللہ ہی اس سارے کام کی تدبیر فرما رہا ہے۔ وہ نشانیاں کھول کھول کر بیان کرتا ہے، شاید کہ تم اپنے رب کی ملاقات کا یقین کرو۔ اور وہی ہے جس نے یہ زمین پھیلارکھی ہے، اس میں پہاڑوں کے کھونٹے گاڑ رکھے ہیں اور دریا بہا دیے ہیں۔ اُسی نے ہر طرح کے پھلوں کے جوڑے پیدا کیے ہیں، اور وہی دن پر رات طاری کرتا ہے۔ ان ساری چیزوں میں بڑی نشانیاں ہیں اُن لوگوں کے لیے جو غور و فکر سے کام لیتے ہیں۔ اور دیکھو، زمین میں الگ الگ خطے پائے جاتے ہیں جو ایک دوسرے سے متصل واقع ہیں۔ انگور کے باغ ہیں، کھیتیاں ہیں، کھجور کے درخت ہیں جن میں سے کچھ اکھرے ہیں اور کچھ دوہرے۔ سب کو ایک ہی پانی سیراب کرتا ہے، مگر مزے میں ہم کسی کو بہتر بنا دیتے ہیں اور کسی کو کمتر۔ ان سب چیزوں میں بہت سی نشانیاں ہیں اُن لوگوں کے لیے جو عقل سے کام لیتے ہیں۔ اب اگر تمہیں تعجب کرنا ہے تو تعجب کے قابل لوگوں کا یہ قول

ہے۔ کہ "جب ہم مر کر مٹی ہو جائیں گے تو کیا ہم نئے سرے سے پیدا کیے جائیں گے؟" یہ وہ لوگ ہیں جنہوں نے اپنے رب سے کفر کیا ہے۔ یہ وہ لوگ ہیں جن کی گردنوں میں طوق پڑے ہوئے ہیں۔ یہ جہنمی ہیں اور جہنم میں ہمیشہ رہیں گے۔ یہ لوگ بھلائی سے پہلے برائی کے لیے جلدی مچا رہے ہیں حالانکہ ان سے پہلے (جو لوگ اس روش پر چلے ہیں ان پر خدا کے عذاب کی) عبرت ناک مثالیں گزر چکی ہیں۔ حقیقت یہ ہے کہ تیرا رب لوگوں کی زیادتیوں کے باوجود ان کے ساتھ چشم پوشی سے کام لیتا ہے، اور یہ بھی حقیقت ہے کہ تیرا رب سخت سزا دینے والا ہے۔ یہ لوگ جنہوں نے تمہاری بات ماننے سے انکار کر دیا ہے، کہتے ہیں کہ "اس شخص پر اس کے رب کی طرف سے کوئی نشانی کیوں نہ اتری؟" تم تو محض خبردار کر دینے والے ہو، اور ہر قوم کے لیے ایک رہنما ہے۔

अलिफ़, लाम, मीम, रा | ये किताबे-इलाही की आयात हैं, और जो कुछ तुम्हारे रब की तरफ़ से तुमपर नाज़िल किया गया है वह ऐन हक़ है, मगर (तुम्हारी कौम के) अक्सर लोग मान नहीं रहे हैं | वह अल्लाह ही है जिसने आसमानों को ऐसे सहारों के बगैर कायम किया जो

~~~~~

तुमको नज़र आते हों, फिर वह अपने तख्ते-सलतनत पर जलावाफ़रमा हुआ, और उसने आफ़ताब व माहताब को एक क़ानून का पाबन्द बनाया | इस सारे निज़ाम की हर चीज़ एक वक्ते-मुक़रर तक के लिए चल रही है और अल्लाह ही इस सारे काम की तदबीर फ़रमा रहा है | वह निशानियाँ खोल-खोलकर बयान करता है शायद कि तुम अपने रब की मुलाक़ात का यक़ीन करो | और वही है जिसने यह ज़मीन फैला रखी है, इसमें पहाड़ों के खूँटे गाड़ रखे हैं और दरिया बहा दिया है | उसी ने हर तरह के फलों के जोड़े पैदा किए हैं और वही दिन पर रात तारी करता है | इन सारी चीज़ों में बड़ी निशानियाँ हैं उन लोगों के लिए जो ग़ौर व फ़िक्र से काम लेते हैं | और देखो, ज़मीन में अलग-अलग ख़िते पाए जाते हैं जो एक-दूसरे से मुत्तसिल वाक़े हैं | अंगूर के बाग़ हैं, खेतियाँ हैं, खजूर के दरख़्त हैं जिनमें से कुछ इकहरे हैं कुछ दोहरे | सबको एक ही पानी सैराब करता है, मगर मज़े में हम किसी को बेहतर बना देते हैं और किसी को कमतर | इन सब चीज़ों में बहुत-सी निशानियाँ हैं उन लोगों के लिए जो अक़ल से काम लेते हैं | अब अगर तुम्हें ताज्जुब करना है तो ताज्जुब के क़ाबिल लोगों का यह कौल है कि “जब हम मरकर मिट्टी हो जाएँगे तो क्या हम नए सिरे से पैदा किए जाएँगे?” ये वे लोग हैं जिन्होंने अपने रब से कुफ़्र किया है | ये वे लोग हैं जिनकी गर्दनोँ में तौक पड़े हुए हैं | ये जहन्नमी हैं और जहन्नम में हमेशा रहेंगे | ये लोग भलाई से पहले बुराई के लिए जल्दी मचा रहे हैं, हालाँकि इनसे पहले (जो लोग इस रविश पर चले हैं उनपर ख़ुदा के अज़ाब की) इबरतनाक़ मिसालें गुज़र चुकी हैं | हकीक़त यह है कि तेरा रब लोगों की ज़्यादतियों के बावजूद इनके साथ

~~~~~

~~~~~

चश्मपोशी से काम लेते हैं, और यह भी हकीकत है कि तेरा रब सख्त सज़ा देनेवाला है | ये लोग जिन्होंने तुम्हारी बात मानने से इनकार कर दिया है, कहते हैं कि “इस सख्स पर इसके रब की तरफ़ से कोई निशानी क्यों न उतरी?”— तुम तो महज ख़बरदार कर देनेवाले हो, और हर क़ौम के लिए एक रहनुमा है |

~~~~~